3.3. Sorumluluk

Akıl ve özgür irade sahibi bir varlık olarak insan aynı zamanda sorumlulukları da olan bir varlıktır. Akıl ve irade nimeti insana beraberinde bazı yükümlülükler de getirmektedir. Zaten insanın imtihana tabi tutulması, emir ve yasaklarla muhatap olması ve yaptıklarından sorumlu tutulup hesaba çekilmesi ona verilen bu seçme özgürlüğü sebebiyledir. Şayet tercihte bulunabilme durumu olmasaydı o zaman imtihana gerek kalmaz, sorumluluk diye bir şeyden bahsedilemezdi.

N NOT EDELİM

"Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülükte kendi zararınadır..."

(Bakara suresi, 286. ayet.)

40. Enam suresi, 148. ayet.
41. Nahl suresi, 35. ayet.
42. Zümer suresi, 7. ayet.

İnsanlar inandıklarından, tercih ettiklerinden ve yaptıklarından sorumludur. Çünkü kendisine verilen akıl ve özgürlük onun bütün bunlardan sorumlu olması sonucunu doğurur.

"Kim iyi bir iş yaparsa bu kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa aleyhinedir. Rabb'in kullara zulmedici değildir."[43]

"Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. (Bununla beraber) Allah çoğunu affeder."[44]

"O gün kimseye, hiç mi hiç zulmedilmez. Size ancak işlemekte olduğunuz şeylerin karşılığı verilir."[45]

"İnkârınız sebebiyle bugün oraya (cehenneme) girin!"[46]

"Siz farkında olmadan, ansızın başınıza azap gelmezden önce, Rabb'inizden size indirilenin en güzeline (Kur'an'a) tabi olun. Kişinin: Allah'a yakınlık konusunda kusurlu davrandığım için bana yazıklar olsun! Gerçekten ben alay edenlerdendim (diyeceği günden sakının)! Veya: Allah bana hidayet verseydi, elbette sakınanlardan olurdum, diyeceği, yahut azabı gördüğünde: Keşke benim için bir kez (dönmeye) imkân bulunsa da iyilerden olsam, diyeceği günden sakının. Hayır (dönemeyeceksin)! Ayetlerim sana gelmişti de sen onları yalanlamış, büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun."[47]

Kur'an'da Allah'ın (cc) insanları güçleri ölçüsünde sorumlu ve yükümlü kıldığı açıkça belirtilmiş ve üstesinden gelemeyecekleri yükümlülükleri onlara yüklemediği ısrarla vurgulanmıştır.

"... Bir insan ancak gücü yettiğinden sorumlu tutulur..."[48]

"... Biz herkese ancak gücünün yettiği kadarını yükleriz..."[49]

D DEĞERLENDİRELİM

"Eğer inkâr ederseniz şüphesiz Allah, size muhtaç değildir. Bununla beraber O, kullarının küfrüne razı olmaz. Eğer şükrederseniz sizden bunu kabul eder..."

(Zümer suresi, 7. ayet.)

Yukarıdaki ayeti insanın kâfir ya da mümin olmayı dilemesi açısından değerlendiriniz.

T TARTIŞALIM

Başarılı olmak isteyen iki sporcuyu sorumlulukları açısından ve kaderle ilişkilendirerek karşılaştırınız. Başarılı ve başarısız olmalarının sebepleri nelerdir? Yazınız.

Başarılı sporcu	Başarısız sporcu
Başarılı olmasının sebebi:	*Başarısız olmasının sebebi:*
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

43. Fussilet suresi, 46. ayet.
44. Şûra suresi, 30. ayet.
45. Yasin suresi, 54. ayet.
46. Yasin suresi, 64. ayet.
47. Zümer suresi, 55-59 ayetler.
48. Bakara suresi, 233. ayet.
49. Enam suresi, 152. ayet.

İnsan, sorumluluğunun farkında olarak hareket etmeli ve iyilik yapmanın yollarını aramalıdır. Çünkü Kur'an'a göre zerre kadar da olsa insan bütün yaptıklarının hesabını verecektir.

"Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür."[50]

Allah (cc) kullarına hiçbir zaman zulmetmez ve onların kötülüğünü hiçbir şekilde asla istemez.

B BİLGİ KUTUSU

- ✓ İnsan; akıl ve irade sahibi bir varlıktır.
- ✓ İnsan, fiillerinden sorumludur.
- ✓ İnsana düşünme yeteneği verilmiştir.
- ✓ İnsana vahiyle doğru yol gösterilmiştir.
- ✓ İnsan, özgür bir varlıktır.

"İşte bu, ellerinizle yaptığınız yüzündendir yoksa Allah kullara zulmedici değildir."[51]

"Bu, dünyada iken kendi ellerinizle yapmış olduğunuzun karşılığıdır. Yoksa Allah kullarına zulmetmez."[52]

4. Kaderle İlişkilendirilen Bazı Kavramlar

4.1. Ecel

Görsel 7.7: "Her canlı ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz." (Ankebut suresi, 57. ayet)

Sözlükte geleceğe ait bir kavram olarak "belirlenmiş zaman, muayyen bir müddetin sonu" anlamına gelir. Sözlük anlamına uygun olarak Kur'an'da hayat süresinin sonu (ölüm vakti), borç için belirlenen son ödeme tarihi, boşanan veya eşi ölen kadının tekrar evlenmeden önce beklemesi gereken süre (iddet), kâfirlerin helâk edilmeden evvel kendilerine tanınan müddet anlamlarında yer almıştır.[53] Ayrıca Kur'an'da ecelle ilgili ayetlerde Allah'ın (cc) her insan için bir yaşama süresi ve bir ölüm vakti belirlediği[54] ve kendilerine uzun ömür verilenlerin de ömrü kısaltılanların da mutlaka bir kitapta yazılı olduğu bildirilmiştir.[55] İlahi emir ve yasaklara uyanların tayin edilmiş ölüm vaktine kadar güzel bir şekilde yaşatılacakları müjdelenirken[56] zalimlerin de ecelleri gelinceye kadar cezalandırılmayacağı ancak zamanı gelince kısa bir süre de olsa öne alış veya erteleme yapılmayacağı belirtilmiştir.[57] Bazı insanların hayatlarının ihtiyarlamadan önce sona erdirildiği, bazı kişilerin ise kendileri için belirlenen süreye kadar yaşatıldığı anlatılmış[58] ayrıca fertler gibi toplumların da ecelleri bulunduğu ve yıkılış zamanı gelince bunun kısa bir süre için öne alınmayacağı gibi geriye de bırakılmayacağı haber verilmiştir.[59]

50. Zilzal suresi, 7-8. ayetler.
51. Enfal suresi, 51. ayet.
52. Al-i İmran suresi, 182. ayet.
53. bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 82.
54. Enam suresi, 2 ve 60. ayetler.
55. Fatır suresi, 11. ayet.
56. Hud suresi, 3. ayet.
57. Nahl suresi, 61. ayet; Ankebut suresi, 53. ayet.
58. Mümin suresi, 67. ayet.
59. Araf suresi, 34 ayet; Yunus suresi, 49. ayet; Hicr suresi, 5. ayet.